

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

- א. פריטי דדהבא לא עבדי אינשי זהב בדינרין אין פחות מבשני דינרין כסף זהב ...
רישא דכתב דינרי סיפא דכתב דינרין.....1
- ב. האשה שהיו עליה ספק חמש לידות ספק חמש ... היו עליה חמש לידות ודאות חמש
זיבות ודאות ... והשאר עליה חובה ... אמר רבן שמעון בן גמליאל ... ולימד ... ואין השאר
עליה חובה.....3
- ג. ילמד התחתון מן העליון באות אחת אבל לא בשתי אותיות כגון חנן מחנני וענן מענני
... דלמא מיתרמי שם בן שלש אותיות והוה ליה רובא דשמא.....5
- ד. פשיטא לי ספל מלמעלה וקפל מלמטה הכל הולך אחר התחתון ... קפל מלמעלה
וספל מלמטה מאי מי חיישינן לזבוב או לא תיקו.....6
- ה. ההוא דהוה כתב ביה שית מאה וזווא ... שית מאה איסתירי וזווא ... דל פריטי דלא
כתבי בשטרא דאסוכי מסכן להו.....6

דף קסו.

א. פריטי דדהבא לא עבדי אינשי זהב בדינרין אין פחות מבשני דינרין כסף זהב ... רישא דכתב דינרי סיפא דכתב דינרין

כבר התבאר לעיל דף קסה: שאם היה כתוב שחייב¹ לו זהב נותן לו חתיכת זהב בפחות שבמשקלות, ואם כתוב מטבע של זהב נותן מטבע קטנה היוצאת באותו מקום, כתוב זהב דינרים או דינרי זהב נותן לו שני דינרי זהב, ואם כתוב זהב בדינרים נותן לו זהב בשווי של שני דינרי כסף.

ואם כתוב בו דינרי כסף או כסף דינרי נותן לו ב' דינרים של כסף², ואם כתוב בו כסף בדינרי נותן לו כסף בשווי של ב' דינרי זהב, כתוב בו זהב

¹ שו"ע ונו"כ שם

² ובסמ"ע כתב שאין נ"מ בין כתוב דינרי או דינרים, אלא כל שלא כתוב בדינרין, הכונה לדינרי כסף, והש"ך חולק, עיין שם,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

בדינרי נותן לו חתיכות זהב בשווי שני דינרי זהב, כתוב כסף בדינרים נותן חתיכת כסף בשווי שני דינרי כסף.

כתב בו דינרים סתם או דינרי סתם, נותן לו שני דינרים של כסף³.

וכבר התבאר במסכת כתובות דף קי: בכל הלשונות⁴ שבשטר הולכין אחר הפחות שבמשמעות לשון השטר, דיד בעל השטר על התחתונה, שהמוציא מחבירו עליו הראיה, לפיכך אמרו אם היה כתוב בשטר פלוני לזה מפלוני כסף, נותן לו חתיכה של כסף שהוא פחות שבמשקלות, שכן הוא משמעותיה. שסתם הלואת כסף אם לא נכתב בצדו דהלוה לו מטבע, ודאי כסף במשקל הלוה לו, שמשקל הוא ג"כ דבר הידוע ומסומן להשיב לו בו כפי מה שהלוה⁵.

כתוב בו מטבע של כסף, אם פרוטות של כסף יוצאות באותו מקום נותן לו פרוטה של כסף היוצאות שם, ואם אין פרוטות של כסף יוצאות שם נותן לו מטבע של כסף הקטן שיעצא שם. ועכשיו בזמן הזה אין חלוק בין דינרי לדינרי⁶ ולעולם נותן לו הפחות שבמשמעות הלשון לפי הלשון הנהוג בינינו.

ואם אין שום מטבע מפורש בשטר, הולכים אחר המטבע של אותו המקום שנכתב בו, אם נכתב בבבל נותן לו מטבע של בבל, ואם נכתב בארץ ישראל נותן לו מטבע של ארץ ישראל, שמן הסתם מטבע של המקום שנכתב בו הלוהו.

ואם אין מפורש⁷ בו באיזה מקום נכתב נותן לו מהמטבע הקטן היוצא באותו מקום שמוציא אותו השטר, ואם טוען הלוה המעות שאני חייב לו הן פחותין

³ רמ"א שם, וכן הוא בסמ"ע ס"ק לה, ובמ"מ שהוא מקור לדברי הרמ"א כתב שבגמרא אמרו שסתם דינרים של כסף וסתם דינרי של זהב, אלא שהוסיף שבזמדה"ז אין מקפידין כל כך בלשון, וע"כ כתב הרמ"א שנותן לו הפחות, ובסמ"ע כתב שסתם דינרים בין של כסף ובין של זהב ומשום יד בעל השטר על התחתונה אינו נותן לו אלא של כסף, ועיי' ביאור הגר"א. כתב בכנה"ג בשם עצמות יוסף בשטר שכתוב לתת לפלוני קרוב לג' אלפים, אם נותן אלפיים והמש מאות ואחת יוצא.

⁴ שו"ע ונו"כ חו"מ מב יג

⁵ סמ"ע שם לג

⁶ לבוש שם

⁷ שו"ע ונו"כ שם יד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

מזו המטבע, הואיל ומוציא השטר במקום זה וגם הלוח הוא בכאן ישבע המלוה ויטול, דאמרינן כאן דרו ונשאו ונתנו מעולם וכאן נכתב השטר. מיהו אם הביא הלוח ראייה שהיו דרין מתחלה במקום שהמטבע פחותה מזו, נותן לו הפחות.

ב. האשה שהיו עליה ספק חמש לידות ספק חמש ... היו עליה חמש לידות ודאות חמש זיבות ודאות ... והשאר עליה חובה ... אמר רבן שמעון בן גמליאל ... ולימד ... ואין השאר עליה חובה

ארבעה הן הנקראין⁸ מחוסרי כפרה: הזבה, והיולדת, והזב, והמצורע, ולמה נקראו מחוסרי כפרה שכל אחד מהן אף על פי שטהר מטומאתו וטבל והעריב שמשו עדיין הוא חסר ולא גמרה טהרתו כדי לאכול בקדשים עד שיביא קרבנו, וקודם שיביא כפרתו אסור הוא לאכול בקדשים

הזבה מביאה קרבן שתי תורים או שני בני יונה אחד עולה ואחד הטאת, והיולדת קרבנה כבש עולה ובן יונה או תור הטאת, ואם אין ידה משנת מביאה שתי תורים או שני בני יונה אחד עולה ואחד הטאת.

אחת היולדת ואחת המפלת ולד אחד או ולדות הרבה הרי זו מביאה קרבן אחד לכולן והוא שתלד כולן בתוך ימי מלאת, אבל אם הפילה אחר ימי מלאת מביאה אף על השני⁹.

⁸ רמב"ם הלכות מחוסרי כפרה פרק א הלכה א ג י

⁹ כיצד ילדה נקבה כל נפלים שתפיל מיום הלידה עד סוף יום שמונים הרי הן נחשבינן עם הולד הראשון וכאילו ילדה תאומים זה אחר זה ואינה מביאה אלא קרבן אחד, הפילה נפל ביום שמונים ואחד ומיום אחד ושמונים והלאה אם היא ראויה לקרבן הרי זו מביאה עליו בפני עצמו, ילדה נקבה ולאחר ששים או שבעים יום הפילה נקבה שנייה, כל נפל שתפיל בתוך שמונים של נקבה זו השנייה פטורה עליו, וכן אם הפילה נקבה שלישית אחר ששים או שבעים יום של נקבה שנייה, הרי כל נפל שתפיל בתוך שמונים של נקבה שלישית פטורה עליו מפני שהוא חשוב עם הנפל השלישי והנפל השלישי חשוב עם השני מפני שהוא בתוך ימי מלאת שלו והשני חשוב עם הראשונה ואינה מביאה אלא קרבן אחד על הכל. רמב"ם שם הלכה ח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

המסופק אם חייב קרבן אינו מביא מן התורה אולם רבנן תקנו שתביא כדי שתוכל לאכול בקדשים,

ולפיכך האשה שיש עליה ספק חמש לידות או ספק חמש זיבות, מביאה קרבן אחד מטאת העוף הבא על הספק ונשרף ואינו נאכל ואוכלת בזבחים ולכן אין השאר עליה חובה¹⁰.

אבל היו עליה חמש לידות ודאות שכל לידה היתה אחר מלאת של הקודמת וחמש זבות ודאות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים שלהיתר אכילת קדשים די באחד¹¹, והשאר עליה חובה. וי"א¹² שאין השאר עליה חובה.

היו עליה ה' לידות ודאות וחמש לידות ספק או חמש לידות ודאות וחמש זיבות ספק, מביאה שני קרבנות אחד על הודאי ונאכל ושאר הודאות עליה חובה ואחד על הספק ואינו נאכל ואין השאר עליה חובה ואוכלת בזבחים¹³.

¹⁰ ולא הצריכה חכמים להביאן מפני שגם זה בקושי התיירו להקריבה ספק מליקת חולין למזבח, וההכרח היה כדי שתהא מותרת לאכול בקדשים וכיון שהקריבה אחת הותרה בקדשים, ומן התורה פשיטא שאין חיוב להביא קרבן בספק ורק אשם תלוי גזרה תורה להביא על הספק ולא קנים, ורבנן ג"כ לא רצו לתקן שתביא כולם מהטעם שנתבאר. ערוך השולחן העתיד הלכות מחוסרי כפרה סימן רלב סעיף ז

¹¹ דומיא דטבילה שאם חייב חמש טבילות נטהר באחד (רש"י). ואין הכוונה דמייא לטבילה ממש דא"כ די לגמרי באחד כמו טבילה שהחייב חמשה טבילות טובל פעם אחת ודיו אלא דוגמא בעלמא הוא, כלומר דכל דבר הבא לטהרה די באחד אף שיש עליו הרבה חיובים, ולכן לעניין טהרת אכילת קדשים די באחד וזה שחייבת בהשאר זהו מצוה בפ"ע להביא קרבן ולכן השאר עליה חובה. שם סעיף ח

¹² דעת הראב"ד שם כרשב"ג בסוגיא והנה רש"י ז"ל פי' דרשב"ג לא לדינא פסק כן אלא תקנה תקן וכ"כ הרע"ב. ואין זה אלא תקנה לשעתו ואינו נוגע לדינא וכן מבואר מדברי הרמב"ם ז"ל שלא הביא רק דברי ת"ק, וזה אין לשאול כיון דגם קודם תקנתו של רשב"ג לא היה עיכוב לאכילת קדשים למה היה הדוחק והריבוי כל כך דאין זו שאלה דסוף סוף עליהן להביא כולן. אבל התוס' ש בכריתות כתבו וז"ל: נכנס לב"ד ולימד, נראה שלא היקל על דברי תורה אלא לטבילות מדמה לה לגמרי דאם חייב חמש טבילות כיון דטבל ליה חדא א"צ לטבול עוד, עכ"ל. ולדבריהם פסק רשב"ג כן להלכה ופליגי על ב"ש וב"ה דס"ל דלאחר מלאת צריך קרבן בפ"ע וכ"כ התוס' בב"ב (קסו, א בד"ה ה"ג בסה"ד בהגה"ה) וז"ל: ובפירוש אשכנזים ראיתי כתוב דרשב"ג וריב"ז ור"ע מדמי להו לטבילה ופליגי אב"ש ואבית הלל, עכ"ל. וזהו גם דעת הראב"ד שכתב הא דלא כהלכתא שהרי משנה אחרונה אמרה אין השאר עליה חובה. ואולי יש הפרש בין משהה קרבנותיה מזידה למשהה אנוסה, עכ"ל. הרי תפס דברי רשב"ג למשנה אחרונה ולדינא פסק כן ורק במזידה יש לקונסה.

¹³ ויש להבין למה לה להביא הך דספק הרי לקדשים הותרה בשל הודאי ובאמת יש שם בברייתא תנאים החולקים על זה וקיי"ל כחכמים ולא פירשה הש"ס מעמם. ויראה לי דהטעם כן הוא דהן אמת דלהיתר קדשים א"צ להביא על הספק אבל יש לחוש שתאמר שהספק א"צ קרבן כלל ואם יארע אצלה עוד איזה ספק תאכל בקדשים בלא קרבן שתאמר והרי אז לא הקרבתי על הספק כלל, ולא תדע לחלק מפני שאז היה גם וודאי והקריבה על הודאי, ולכן גזרו שתביא על הספק אחד ג"כ ואסרוה לאכול בקדשים עד שתקרב גם הספק כדי שתדע שגם ספק מעכב באכילת קדשים. שם סעיף י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרך היומי

מסנת בבא בתרא

דף קסו:

**ג. ילמד התחתון מן העליון באות אחת אבל לא בשתי
אותיות כגון חנו מחנני וענו מענני ... דלמא מיתרמי שם
בן שלש אותיות והוה ליה רובא דשמא**

כבר התבאר לעיל דף קסה: שאם נמחק אות¹⁴ אחת מתיבה¹⁵ שבסוף השטר ואפשר ללמוד מתחלת השטר על המחק, אף על פי שנמחק אות אחת מתיבה בת שתי אותיות¹⁶, למדים התחתון מעליון כגון שנתחייב לחנני ולמטה כתוב שנתחייב לחנן, אמרינן שהשם הנכון הוא חנני, ולמטה נמחק או טעה הסופר¹⁷.

אבל אם נמחקו ב' אותיות אין למדים תחתון מעליון כגון שלמעלה כתוב חנני ולמטה כתוב חן¹⁸, אף על פי שנמחקו מתיבה גדולה של ששה אותיות ושתיים מהן נמחקו, אין למדים מהעליון ואין גובים בשטר זה.

וכל זה כשידוע שהיה כתוב בתחתון ונמחק אח"כ, אבל אם ניכר שלא נמחק אלא מתחלה החסיר הסופר שתי אותיות בתחתון, זה ששמו כתוב בתחתון גובה בו¹⁹.

¹⁴ שו"ע ונו"כ שם ו

¹⁵ לכאורה נראה שאפילו נעשה כן בכמה תיבות שמכל תיבה נמחק אות אחת. פתחי חושן שם הערה כד

¹⁶ וביאר הסמ"ע שכן דרך שהסופר מקצר באות אחת, או שאות אחת נמחק, ולכן הולכין בזה אחר העליון.

¹⁷ וכתב הש"ך בשם הת"ח שהקשה דמשמע שחנני הוא שם וחנן הוא שם, וא"כ מאי ס"ד שיתן לחנן, דהא חנני כותבים בנ' כפופה וחנן בנ' פשוטה (ור"ל שחיוץ מענין הסרון האות יש כאן גם שנוי בכתיבת השמות ואין זה תלוי במחיקה), והש"ך כתב דלא קשה, דהו"א דנחיה דלא יהיבין לחנן מ"מ גם לחנני לא יתן דומיא דנמחקו שתי אותיות, קמ"ל דבמחיקת אות אחת אמרינן שהשני טעות הוא ונתנים לחנני, ועיי' להלן. כתב בנה"מ סק"ה דדוקא בשם המלוה או הלוה שייך לומר ילמד תחתון מעליון משום שבשם דרך הסופרים לפעמים לקצר, אבל כשיש הבדל בסכום המעות, אין למדין מעליון, שכן אין דרך הסופרים לקצר בסכום ההלוואה, ונראה כונתו דבכה"ג אין גובין כלל בשטר זה, ומדברי הפוסקים דלעיל שנתנו דוגמאות בסכומים, לכאורה משמע שגם בזה ילמד תחתון מעליון, וצ"ע.

¹⁸ וביאר הסמ"ע דכיון שנמחקו ב' אותיות ודאי בכונה נמחקו, ולא ידעינן אם מחקם מפני חזרה משום שלבסוף לוח מחוץ, או מחקם כדי לפסול השטר, משום הכי אין שום אחד מהם יכול לגבות בו.

¹⁹ שו"ע ונו"כ שם כיון שלא נכתבו מעולם אמרינן שודאי חזר בו הלוה ולא לוח מחנני אלא מחוץ ולכן צוה לו לכתוב חן, וגובה בו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרך היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ד. פשיטא לי ספל מלמעלה וקפל מלמטה הנל הולך אחר התחתון ... קפל מלמעלה וספל מלמטה מאי מי חיישינן לזבוב או לא תיקו

שטר שכתוב בו²⁰ למעלה שחייב לו מדה בשם ספל (הוא כלי המחזיק סאה וחצי) ולמטה כתוב שחייב לו מדה בשם קפל (הוא כלי המחזיק קב וחצי, והוא יותר קטן מספל), הולכין אחר התחתון ואין לו אלא קפל²¹, וכן אם כתוב למעלה קפל ולמטה ספל אינו גובה אלא קפל²².

ה. ההוא דהוה כתב ביה שית מאה וזוזא ... שית מאה איסתירי וזוזא ... דל פריטי דלא כתבי בשטרא דאסוני מסנן להו

²⁰ שו"ע ונו"כ שם ז

²¹ לכאורה הוא מיותר, שהרי בסעיף ה כתב השו"ע שמדין הולך אחר התחתון יש לו מה שכתבתון אף אם הוא יותר מעליון, כגון מנה ומאתיים, ולעיל סעיף י נתבאר הטעם משום דאמרינן שחזר בו אח"כ, וא"כ מה איכפת לן אם הספל פחות מקפל או לא, וגם בסיפא משמע שאין כאן דין הולך אחר התחתון, משום שבספל וקפל יש גם ספק שמא זבוב שינה מק' לס' או להיפך, וכמ"ש הסמ"ע בסוף ס"ק כא בדעת הרמב"ם שהוא לשון השו"ע, ומשום ספק זה אמרינן יד בעל השטר על התחתונה, וכיון שהקפל פחות מספל אין לו אלא קפל שהוא הפחות מביניהם.

²² ובדעת הרשב"ם ותוס' כתב הסמ"ע שדרך הזבוב לקצר אות ולעשות מק' ס' אבל לא להאריך ולעשות מס' ק', ולכן גם אם קפל היה יותר מספל הולכין ממ"נ אחר התחתון (וגם זה לאו מדין הולך אחר התחתון אלא מתוך המציאות של מעשה הזבוב הולכים במקרה אחר התחתון) שאם השטר הוא כמו שנכתב וקפל למטה, הרי חזר מספל והולכין אחר התחתון, ואם ע"י זבוב נעשה ספל למעלה כ"ש שאין לו אלא קפל. וכתב בביאור הגר"א שיש נ"מ בין דעת הרמב"ם ובין שיטת רשב"ם ותוס', דלהרמב"ם שהטעם הוא מדין יד בעל השטר על התחתונה, אם תפס לא מפקינן מיניה, כמ"ש בשו"ע שם סעיף ה אף דהוי ספק ספיקא, אבל לשיטת רשב"ם ותוס' מפקינן מיניה, וכן יש נ"מ בשובר כמ"ש הרמ"א שם סעיף ה. והט"ז הולק על הסמ"ע במ"ש בדעת הרמב"ם שחוששין לזבוב גם להאריך, דבגמרא משמע שלא חששו לזבוב אלא בסיפא דלמעלה קפל ולמטה ספל, אלא גם להרמב"ם ברישא הולכין אחר תחתון ממ"נ וכדעת הרשב"ם ותוס', ומה שהוסיף הרמב"ם שהקפל פחות מספל אינו מדין יד בעל השטר על התחתונה, אלא שבא לפרש בהילוק שבין ספל וקפל והולכין אחר התחתון בין לקולא ובין לחומרא, ומ"ש הטור שיד בעה"ש על התחתונה אין זה טעם למה אנו תולין בזבוב שהוא חשש רחוק, אלא אמרינן חזרה היא, אבל אם למטה קפל גם בלא חשש דזבוב אין לו אלא הפחות ולא חזרה הוא. ובנה"מ סק"ה הקשה הרי יש לו מיגו שהיה מוחק כל הק' והיו למדים באות אחת תחתון מעליון ותיריך דהוי מיגו במקום עדים, משום שמה שכתוב למטה ודאי חזרה היא.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

שטר שכתוב²³ בו מאה ואחד זוז או מאה וחמשים זוז, הדבר פשוט שתיבת זוז קאי גם על הסך מאה, אבל אם כתוב מאה וזוז או שש מאות וזוז, הדבר בספק אם הזוז קאי גם על סכום המאה, ולכן נותן לו המאה במטבע הפחות שדרך לצרפם.

ובזמננו בא"י אם כתב מאה ושקל, נותן לו מאה ואחד שקלים, שאם כונתו לאגורות אין דרך לכתוב סכום כזה באגורות, שכן הדרך במאה אגורות לכתוב סכום של שקל²⁴.

²³ שו"ע ונו"כ שם טו

²⁴ ובזמננו בא"י אין יותר משני סוגי מטבעות, ובזמן הגמרא היו גם פרוטות וגם איסתירא, ומסתברא שהיו מטבעות יותר גדולות מאסתירא, כגון זוזי, ולכן כתב שנותן שש מאות איסתירא ולא זוזי שהיא מטבע יותר גדולה, וגם לא פרוטות, שאין דרך לכתוב סכום פרוטות כסכום, אלא מצרפין אותם למטבע גדולה יותר, כגון איסתירא, ועיי' נה"מ ס"ק יא. פתחי חושן חלק י פרק ה הערה ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

